

Tlačová správa
Bratislava, 30.3.2022

Prognóza zamestnanosti mladých v SR

Pracovný trh čelí v súčasnosti rôznym výzvam, ktoré vyplývajú najmä z nerovnováhy ponuky a dopytu po práci na Slovensku. Poznanie faktorov ovplyvňujúcich dopyt a ponuku môže viesť k ich zosúladieniu, a zároveň prispieť k tvorbe hospodársko-politických opatrení do budúcnosti. Trend na strane dopytu je dlhodobý spätý s digitalizáciou a automatizáciou, aj preto možno sledovať zmeny, ktoré sú spájané s požiadavkami na flexibilitu pracovnej sily. Kľúčovú rolu bude zohrávať celoživotné vzdelávanie a rozvíjanie kognitívnych zručností.

Najkomplexnejším prístupom sa ukazuje testovanie kognitívnych aj nekognitívnych schopností mládeže (PISA) a dospelých (PIAAC) v oblasti čitateľskej a matematickej gramotnosti. Výsledky v týchto oblastiach na Slovensku, spoločne s výskumom naprieč členskými krajinami OECD a poznatkami z psychológie môžu napomôcť k získaniu reálneho obrazu stavu zručností v súvislosti s prognózou kvalifikovanosti a zamestnanosti na trhu práce do budúcnosti.

Zaujímavosťou z hľadiska veku sú mnohé skokovité prepady úrovne napr. v čitateľskej gramotnosti u 25-29 ročných alebo matematickej gramotnosti u 35-39 ročných ľudí. Výsledky PISA naznačujú negatívny scenár, kedy sa kognitívne „ťažisko“ dospeléj populácie posunie do vyššieho veku t.j. kognitívne schopnosti u staršej populácie budú vyššie ako u mladej generácie, ak sa významne nezlepší vzdelávanie.

Dôležitým faktorom pre tvorbu politiky je poznanie stavu trhu práce z hľadiska kvality a kvantity. Prognóza po roku 2025 predpokladá trvalý pokles zamestnanosti v poľnohospodárstve, v stavebníctve a vo verejnom sektore¹. V súlade s prognózou vývoja na trhu práce v SR sa ukazuje, že tri početne najdôležitejšie odvetvia v SR (priemysel, obchod a verejná správa – t.j. vzdelávanie, zdravotníctvo, obrana) budú tvoriť približne dve tretiny pracovných príležitostí, po ktorých bude najväčší dopyt na trhu práce na Slovensku².

Strednodobá prognóza je postavená na predpoklade mierne spomaľujúceho sa ekonomického rastu slovenskej ekonomiky. Dopyt po pracovnej sile bude najmä v oblasti priemyslu a služieb. Tieto odvetvia zároveň najviac podliehajú vplyvu digitalizácie, automatizácie a s nimi spojenými požiadavkami na zvyšovanie kvalifikácie. Pravdepodobnosť úspešného zvládania týchto zmien zvyšujú kognitívne schopnosti jednotlivca, preto je príprava mladých ľudí v školách kľúčová. Slovensko stojí pred výzvou nastaviť vzdelávaciu politiku takým smerom, aby schopnosť učiť sa bola rozvíjaná nielen na školách, ale aj počas celého aktívneho života jednotlivca. Vzdelávacía politika by mala byť zameraná nielen na výrazné skvalitnenie učenia už v prvých fázach vzdelávacieho cyklu jednotlivca, ale aj v ďalších fázach, v ktorých je nutné vytvoriť dostatočné príležitosti na celoživotné vzdelávanie. Je preto veľmi dôležité vybaviť mladých ľudí v systéme školského vzdelávania relevantnými odbornými vedomosťami a zručnosťami, či komunikačnými a jazykovými kompetenciami vyžadovanými pre ich pracovné uplatnenie.

Mladí ľudia tvoria špecifickú skupinu obyvateľstva, ktorej najväčším problémom na slovenskom trhu práce je nízka zamestnanosť. Neaktívnych mladých ľudí (NEET, vo veku od 15-29) na trhu práce je 63% so základným

¹ Za predpokladu *business as usual*, t.j. s doterajším nastavením verejných politik

² Trexima 2018

ale len 7 % s vysokoškolským vzdelaním. Mladí ľudia sú takisto vystavení vyššiemu riziku prechodu nezamestnanosti (12%) do dlhodobej formy (5%). Z hľadiska prevencie dlhodobej nezamestnanosti je dôležitá včasná integrácia absolventov na trhu práce. Ekonomická aktivita, nadobudnuté pracovné skúsenosti a vzdelanie podmieňujú produktivitu a majú vplyv aj na životný štýl, zdravotný stav a schopnosť ďalšieho vzdelávania v zrelom veku. Spoločnosť by mala zároveň viac podporovať rozvíjanie kognitívnych aj nekognitívnych zručností mladých ľudí z dôvodov ich nízkej kognitívnej akcelerácie voči starším ľuďom, ako aj vyššej šance uplatnenia sa na trhu práce.

Väčšina zamestnávateľov očakáva, že automatizácia a digitalizácia prinesie nárast zamestnanosti. Na základe našich analýz³ až 83% zamestnávateľov má v úmysle zachovať alebo zvýšiť počet zamestnancov a zvyšovať ich kvalifikáciu v budúcich dvoch rokoch. V jednotlivých odvetviach sú aktuálne potreby dodatočnej pracovnej sily rozložené nerovnomerne. Relatívne najviac voľných pracovných miest je predovšetkým vo verejnej správe (3,8%) nasledované finančnými službami (2,2%). Najmenej voľných pracovných miest je v oblasti nehnuteľností (0,2%) či vzdelávania (0,1%). Ukazovatele však môžu skrývať značné regionálne rozdiely. Zároveň je všadeprítomným fenoménom spomínaná digitalizácia, s ktorou je úzko spätá potreba nastaviť kvalitné a efektívne vzdelávacie politiky v oblasti celoživotného vzdelávania.

Podmienkou efektívneho vzdelávania musí byť kvalita aj na strane pedagogických zamestnancov. Aby kvalitní učitelia prichádzali a zostávali v školstve, je dôležité zvýšiť spoločenský status učiteľského povolania, čo úzko súvisí aj s finančným ohodnotením učiteľov. Potreba presadzovať atraktivnosť učiteľskej profesie a ostatných pedagogických pracovníkov a podporovať neustále zvyšovanie ich kvalifikácie je aj jednou zo štyroch priorít predsedníctva Rady EÚ. Preto treba klásť dôraz na adekvátnu podporu a prípravu samotných učiteľov, rozvíjať ich osobnostné zručnosti a schopnosti, ako aj používanie vyučovacích metód, ktoré stimulujú a zároveň rozvíjajú kognitívne procesy mladých ľudí do takej miery, aby bolo ich uplatnenie sa na trhu práce úspešné.

Podrobnejšie zistenia si môžete prečítať v týchto odborných článkoch:

[Analýzy o uplatnení mladých ľudí a dospelých na trhu práce v súvislosti s jeho potrebami v 21.storočí](#)

[Prognóza o vývoji kvalifikovanosti a zamestnaní pracujúcich na základe dosahovanej úrovne zručností mladých ľudí v PISA a PIAAC](#)

³ Analýzy o uplatnení mladých ľudí a dospelých na trhu práce v súvislosti s jeho potrebami v 21.storočí., dostupné na <https://www.nucem.sk/sk/merania/medzinarodne-merania/piaac/media>